

การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของหมาเก้าหางของกลุ่มไท-กระได
กับจิ้งจอกเก้าหางของจีน ที่อยู่ในวรรณกรรมพื้นบ้าน
ต่อการได้รับการยอมรับจากการรับรู้ของมนุษย์^{*1}

A Comparative Analysis of the Nine-tailed Dog of Tai-Kadai
and the Nine-tailed Fox in Chinese Folklore-Accepted
Characteristics According to Human Perception

อากรณ์ ธิรากับต์
Arphon Thiragun
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University, Thailand
E-mail: thiragun@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมพื้นบ้าน 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางที่อยู่ในวรรณกรรมพื้นบ้านต่อการได้รับการยอมรับจากการรับรู้ของมนุษย์ โดยมีขอบเขตการศึกษาอยู่ที่วรรณกรรมหมาเก้าหางในกลุ่มไท-กะได และจิ้งจอกเก้าหางในจีน วิธีวิจัยของเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลในเชิงเอกสาร (Documentary Research) แบ่งเป็น 1) สสำรวจและวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะเด่นของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมที่เลือกมาศึกษา 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบสาเหตุที่ทำให้หมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางได้รับการยอมรับจากการรับรู้ของมนุษย์ที่ต่างกันแล้วทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนั้นสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะของหมาเก้าหางในวรรณกรรมที่มีลักษณะเด่นร่วมกันมี 6 ประการคือเป็นสัตว์เลี้ยงไม่ดุร้าย ไม่ทำร้ายมนุษย์ ช่วยเหลือมนุษย์ ซื่อสัตย์และมีอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติ และลักษณะที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างไม่ร่วมกันมี 0 ลักษณะ ส่วนจิ้งจอกเก้าหางพบว่ามีลักษณะเด่นร่วมกัน 1 ลักษณะคือ

^{*}ได้รับบทความ: 2 สิงหาคม 2564; แก้ไขบทความ: 19 กันยายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2564

Received: August 2, 2021; Revised: September 19, 2021; Accepted: September 28, 2021

¹ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประจำปีงบประมาณ 2564 ประเภททุนนักวิจัย

มีอิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติ และลักษณะที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างไม่ร่วมกันพบว่ามี 16 ลักษณะ

2. หมาเก้าหางทุกวรรณกรรมที่นำมาศึกษา ได้รับการยอมรับต่อการรับรู้ของมนุษย์เนื่องจากมีลักษณะเด่นที่ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ อีกทั้งยังช่วยเหลือมนุษย์ ทำให้มนุษย์ยอมรับและให้การยกย่องในลักษณะของหมาเก้าหาง ส่วนจิ้งจอกเก้าหางพบว่าในวรรณกรรมซานไห่จิงและเพิงเสินเหยียนอ้อมีลักษณะเด่นที่ยังคงความเป็นสัตว์ป่าและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ ในวรรณกรรมอุย๋วยชุนชิว และสามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่ พบว่าจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรม ไม่มีลักษณะที่ดูร้ายเป็นอันตรายต่อมนุษย์ ทำให้จิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมสองเรื่องนี้ได้รับการยอมรับต่อการรับรู้ของมนุษย์

คำสำคัญ: หมาเก้าหาง; จิ้งจอกเก้าหาง; การศึกษาเปรียบเทียบ

Abstract

The purpose of this study is: 1) to provide a clear description of the nine-tailed dog and nine-tailed fox according to literary folklore, 2) to provide a comparative analysis of the primary characteristics of the nine-tailed dog and the nine-tailed fox in order to unveil the disparity between both, then provide a rational account of their acceptance according to human perception; where the scope of the research focuses on the nine-tailed dog in the Tai-Kadai and the nine-tailed fox in China. The research methodology implemented in this study includes a combination of qualitative research and documentary research which is divided into: 1) to explore and make a comparative analysis of the major characteristics of the nine-tailed dog and the nine-tailed fox in the selected literary works. 2) to provide a comparative analysis of the nine-tailed dog and the nine-tailed fox and the reasons for their acceptance according to different human perspectives, followed by an in-depth interview, then a conclusion.

The research result found that:

1. The nine-tailed dog as portrayed in literary work share a total of six primary characteristics: Domestication and taking the role of a pet, non-violent, not a threat to human beings, assisting human beings, honesty and loyalty, and possession of supernatural powers, where in terms of disparity, it was found that there were no other diverse characteristics. It was also discovered that the nine-tailed fox shared one common characteristic which was supernatural powers, where in terms of disparity a total of 16 characteristics were found.

2. The nine-tailed dog has been perceptually accepted by human beings due to their primary characteristics being of a friendly nature towards human beings and providing assistance, which has resulted in acceptance of appearance, reverence, and respect towards the nine-tailed dog. On the other hand, the nine-tailed fox was initially portrayed as a wild and fierce animal which ultimately influenced literary work like “The Classic of Mountains and Seas” which depicts the nine-tailed fox as wild and threatening towards humans. As for other works of literature such as “The Annals of Wu & Yue States of the late Spring & Autumn” and “Eternal Love”, it was found that the nine-tailed fox in these works of literature were no threat to human beings and ultimately both works of literature influence the acceptance in human perception of the nine-tailed fox.

Keywords: Nine-tailed dog; Nine-tailed fox; Comparative study

1. บทนำ

เลข 9 เป็นเลขมงคลในความเชื่อของคนไทย และจีนมีความเชื่อว่าถ้ามีเลข 9 จะนำโชคลาภมาให้ทำให้ชีวิตและการทำงานมีความก้าวหน้า ในภาษาไทยเลข 9 จะมีเสียงพ้องไปตรงกับคำว่า “ก้าว” หมายถึง ความก้าวหน้า ก้าวไกลในประเทศไทยมักใช้ในงานมงคลหรือสิ่งมงคล ส่วนในความเชื่อของคนจีน เลข 9 ในภาษาจีนจะออกเสียงว่า “จิว” ซึ่งมีเสียงพ้องกับคำว่า “(หยง) จิว” แปลว่า นาน หรือยาวนาน หมายถึง การมีอายุที่ยืนยาวถ้าใช้ในด้านความรัก จะหมายถึงรักที่มั่นคงยาวนาน ดังนั้นเลข 9 ในไทยและจีนถือว่าเป็นเลขที่มีความหมายที่ดี เป็นตัวเลขนิยมที่ได้รับการยอมรับจากคนไทยและคนจีน จากการที่เลข 9 เป็นเลขที่ได้รับการยอมรับ แต่ถ้าหมาและจิ้งจอกเกิดมีเก้าหาง การรับรู้ของมนุษย์เราจะยังให้การยอมรับอยู่หรือไม่ ลักษณะใดที่ได้รับการยอมรับจากการรับรู้ของมนุษย์จากคำถามเหล่านี้จึงเป็นที่มาในการศึกษา

หมา ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายชนิดหลายสกุลในวงศ์ Canidae มีรูปร่างและสีขนแตกต่างกัน ลำตัวมีขนปกคลุม หัวอาจยาวและแหลมหรือกลมและสั้น มีเขี้ยวสองคู่ ตีนหน้ามีห้านิ้ว ตีนหลังมีสี่นิ้ว ซ่อนเล็บไม่ได้หางค่อนข้างยาวบางพันธุ์สามารถนำมาฝึกหัดให้ช่วยงานของมนุษย์ได้ ส่วนจิ้งจอกได้เขียนไว้ว่าให้ไปดูที่คำศัพท์คำว่า หมาจิ้งจอก โดยในพจนานุกรมให้ความหมายของคำว่า หมาจิ้งจอก เอาไว้ว่าเป็นชื่อหมาชนิด *Canis aureus* Linn ในวงศ์ Canidae ขนตามลำตัวสีเทาอมน้ำตาล มีขนลักษณะคล้ายอานม้าบริเวณไหล่ ปากแหลม หูตั้งแหลมตรง หางเป็นพวง เขี้ยวและฟันคมมาก กลางวันมักนอนอยู่ในโพรงดินออกหากินในเวลากลางคืน กินเนื้อสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หมาและจิ้งจอกถือเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกัน มีขน มีสี่เท้า

เลี้ยงลูกด้วยนมและมีหางเหมือนกัน ต่างกันตรงที่หมาเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์ส่วนหมาจิ้งจอกเป็นสัตว์ที่อยู่ในป่าและต้องปรับให้อยู่กับทุกสภาพแวดล้อมได้เพื่อความอยู่รอด

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวกับหมาเก้าหางพบว่า ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน วรรณกรรมล้านนาในไทย และวรรณกรรมจ้วง วรรณกรรมไทลื้อสิบสองปันนาในจีน ซึ่งถือเป็นวรรณกรรมในกลุ่มไท-กะได ซึ่งต่อไปนี้จะใช้ชื่อเรียกว่า หมาเก้าหางของกลุ่มไท-กระไดจากการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า อุมารินทร์ ตูลารักษ์ (2561) ในบทความสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์ และสัตว์ในตำนานข้าวของชาวจ้วง สิบสองปันนา ประเทศจีนและชาวอีสานประเทศไทย ได้ศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์ และสัตว์ ที่ปรากฏในตำนานข้าวของชาวไทลื้อกลุ่มคือ ชาวจ้วงสิบสองปันนา ในประเทศจีนและชาวอีสาน ในประเทศไทย โดยสัตว์สำคัญในตำนานจ้วง ของประเทศจีนและในตำนานอีสานของไทยคือ หมาเก้าหางที่ช่วยเหลือมนุษย์ โดยช่วยนำเม็ดข้าว มาสู่โลก นอกจากนี้ อัมพรพรรณ สุริยะไชย (2546) ได้ศึกษาสุพรรณโมกษะหมาเก้าหางฉบับล้านนา โดยการวิเคราะห์วรรณกรรมในด้านรูปแบบและ เนื้อหา และศึกษาลักษณะร่วมด้านโครงเรื่อง และแก่นของเรื่องและนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่ม วรรณกรรมชาตคนนอกนิบาตอีก 8 เรื่องที่มีเนื้อหา คล้ายคลึงกัน ส่วนจันทิมา อัมฤทธิ (2530) ในสุพรรณโมกษะตำนานท้องถิ่นอีสาน ได้เน้นศึกษา ในด้านตัวอักษร อักษรวิธของอักษรธรรมอีสานและ งานด้านวัฒนธรรม สังคมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

ความเป็นมาและการแพร่หลายของชาตก

ส่วนจิ้งจอกเก้าหางพบว่า ในประเทศไทย ไม่มีวรรณกรรมพื้นบ้านเกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหาง มีเฉพาะในประเทศจีน จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สวีจิ่งถง (2554, หน้า 124-128) ในบทความ วิชาการเรื่อง วิวัฒนาการของลักษณะจิ้งจอกเก้า หางในเอกสารโบราณ ได้ศึกษาถึงเรื่องลักษณะ ของหมาจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมต้นฉบับ ชานไห่จิงกับวิวัฒนาการลักษณะของหมาจิ้งจอก เก้าหางในวรรณกรรมยุคต่อมาและการที่ตัวอักษร ที่บันทึกในเอกสารเริ่มเลื่อนกลางทำให้อ่านผิดบก กับสาเหตุจากอิทธิพลของการเมืองวัฒนธรรมทำให้ ลักษณะของหมาจิ้งจอกเก้าหางในปัจจุบันเป็น สัญลักษณ์ของทั้งสิ่งดีและหายนะ ส่วนจางเสี่ยวหง (2562, หน้า 170-172) จากการศึกษาลักษณะ เริ่มแรกของจิ้งจอกเก้าหางจากในบทประพันธ์ วรรณกรรมโบราณชานไห่จิง ได้ศึกษาถึงภูมิหลัง บ้านเกิดของจิ้งจอกเก้าหางและลักษณะของจิ้งจอก เก้าหางในวรรณกรรมโบราณชานไห่จิง นอกจากนี้ จ้าวจิ่ง (2555, หน้า 16-19) ได้ศึกษาลักษณะ วิวัฒนาการลักษณะรูปลักษณะของจิ้งจอกเก้าหาง ในวรรณกรรมโบราณ ได้กล่าวถึงโทเทมการบูชา ของจิ้งจอกเก้าหางในสมัยโบราณ ศึกษาถึงเรื่อง จิ้งจอกเก้าหางที่บันทึกไว้ในวรรณกรรมชานไห่จิง วิเคราะห์จิ้งจอกเก้าหางสีขาว ชะตากรรมของ จิ้งจอกเก้าหาง ความเชื่อเกี่ยวกับเทพจิ้งจอกและ การเคารพบูชาเทพจิ้งจอก เรื่องปีศาจจิ้งจอกเก้าหาง โดยเน้นกล่าวถึงลักษณะเด่นของปีศาจจิ้งจอกและ การแปลงร่างเป็นสาวงาม ตัวละครต่าจี้ที่เป็นตัวแทน ของลักษณะจิ้งจอกเก้าหาง ส่วนจางเฉิง (2560, หน้า

125-129) ได้ศึกษาแนวคิดที่แฝงไว้เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางจากสิ่งนำโชคจนกลายเป็นปีศาจ: กรณีศึกษาในสมัยราชวงศ์ฮั่นและถัง เป็นการศึกษาแนวคิดวัฒนธรรมของจีนโบราณ ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถึงที่ถือว่าจิ้งจอกเก้าหางเป็นสัตว์เทพที่คนเคารพบูชา แต่พอมอดจากราชวงศ์ถังกลายเป็นปีศาจซึ่งสะท้อนมาจากแนวคิดที่เปลี่ยนไป เริ่นจื้อเฉิง (2557) ในการศึกษานิทานปีศาจจิ้งจอกโบราณของประเทศจีน ได้ศึกษาประวัติ วิวัฒนาการของนิทานปีศาจจิ้งจอก การนับถือจิ้งจอก นิทานหรือเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับจิ้งจอกเก้าหาง วัฒนธรรมที่สะท้อนอยู่เบื้องหลังของปีศาจจิ้งจอก และสวีลี่ (2558) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของสุนัขจิ้งจอกในงานวรรณกรรมคลาสสิกของจีนและญี่ปุ่น ได้ศึกษาในด้านลักษณะของจิ้งจอก ต้นกำเนิดของสัญลักษณ์จิ้งจอกพัฒนาการ และวิวัฒนาการทางด้านความเชื่อเกี่ยวกับจิ้งจอกในจีนและญี่ปุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่า การศึกษาเกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมของประเทศจีน เน้นในแง่ประวัติความเป็นมาและลักษณะของจิ้งจอกเก้าหางที่ปรากฏในวรรณกรรมเล่มต่างๆ ส่วนหมาเก้าหางในวรรณกรรมของกลุ่มไทกะไต พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับหัวข้อนี้มาบ้างแล้ว แต่ยังไม่มีความสนใจใฝ่หาหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางมาศึกษาอย่างละเอียด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมพื้นบ้านเพื่อหาลักษณะร่วมและข้อแตกต่างในวรรณกรรมแต่ละเรื่องและนำผลมาวิเคราะห์ลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางที่ได้รับการยอมรับจากการรับรู้ของมนุษย์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมพื้นบ้าน
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมรับลักษณะของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางตามการรับรู้ของมนุษย์ผ่านวรรณกรรมพื้นบ้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) ในลักษณะเปรียบเทียบลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมที่เลือกมาเพื่อหาจุดเชื่อมโยงความเหมือนและความต่าง จากนั้นจึงนำผลลัพธ์ของข้อมูลลักษณะเด่นของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมรับลักษณะของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางตามการรับรู้ของมนุษย์ผ่านวรรณกรรมพื้นบ้าน เพื่อหาถึงสาเหตุที่สังคมมนุษย์ให้การยอมรับต่อหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางที่แตกต่างกัน โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ได้มาจากการศึกษาจากหนังสือวรรณกรรมพื้นบ้านจีนไทยและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis)

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวรรณกรรมหรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยผู้ที่เคยมีผลงานวิจัย บทความที่เกี่ยวกับหมาเก้าหางหรือจิ้งจอกเก้าหาง จำนวน 4 ท่าน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นจำนวน 1 ครั้ง

โดยเนื้อหาคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาลักษณะของหมาเก้าหางของกลุ่มไท-กะไดและจิ้งจอกเก้าหางของจีนจากวรรณกรรมที่เลือกมาทำการศึกษาจากในหนังสือวรรณกรรมพื้นบ้านและจากในเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลของข้อมูลลักษณะเด่นของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางที่ได้มา วิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมรับลักษณะของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางตามการรับรู้ของมนุษย์ผ่านวรรณกรรมพื้นบ้าน

กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย มีดังนี้

1. สืบค้นงานวิจัยและหนังสือวรรณกรรมและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นส่วนที่หนึ่ง จากการศึกษาลักษณะของหมาเก้าหางในกลุ่มวรรณกรรมภาษาตระกูลไทจากการสำรวจพบว่า มีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ สุพรมโหมกชะหมาเก้าหาง (เป็นวรรณกรรมร่วมของชาวล้านนา ชาวอีสานของประเทศไทยและชาวไทลื้อสิบสองปันนาของประเทศจีน) และหมาเก้าหางในวรรณกรรมข้าว (ซึ่งถือเป็นวรรณกรรมร่วมของชาวอีสานในประเทศไทยและชาวจ้วงในจีน) ส่วนที่สอง ศึกษา ลักษณะของหมาจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมภาษาจีนจากการสำรวจพบว่าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิ้งจอกเก้าหางมีจำนวนมาก ดังนั้นจึงทำการเลือกวรรณกรรมที่จิ้งจอกเก้าหางมีลักษณะที่แตกต่างอย่างเด่นชัดออกมาได้เป็นจำนวน 4 ลักษณะจากในวรรณกรรม 4 เรื่อง ได้แก่ วรรณกรรมซานไห่จิง

(ถือเป็นวรรณกรรมเล่มแรกสุดที่กล่าวถึงหมาจิ้งจอกเก้าหางในลักษณะที่เป็นสัตว์ป่า) วรรณกรรมอู่เวียชุนชิว (ถือเป็นวรรณกรรมพงศาวดารจีนที่มีชื่อเสียงที่สุดในเนื้อเรื่องจิ้งจอกเก้าหางมีลักษณะที่สามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์ได้และแต่งงานอยู่ร่วมกับมนุษย์ มีบุตรกับมนุษย์) วรรณกรรมเฟิงเสินเหยียนอี่ (หรือเรียนในชื่อจีนว่า เฟิงเสินเหยียนอี่ ถือเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางที่มีชื่อที่สุดที่สุดในเนื้อเรื่องจิ้งจอกเก้าหางเป็นปีศาจรับใช้เจ้าแม่หนี่วา สามารถสิงในร่างมนุษย์และทำเสน่ห์ยั่วชวนให้กษัตริย์ลุ่มหลง) วรรณกรรมสามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่ (ถือเป็นวรรณกรรมในยุคสมัยปัจจุบันที่มีชื่อเสียง ถูกนำมาฉายเป็นละครและมีความโด่งดังจนเามาฉายในประเทศไทยในเนื้อเรื่องจิ้งจอกเก้าหางมีลักษณะที่เกิดมาก็เป็นเทพชั้นสูงโดยไม่ต้องบำเพ็ญเพียรเพื่อเป็นเทพ และได้รับการยกย่องจากเทพบนสวรรค์)

2. สรุปลักษณะเด่นของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมที่เลือกออกมาแล้วทำเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบลักษณะที่มีความต่างกันและลักษณะร่วมที่เหมือนกันของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหาง

3. นำผลของข้อมูลลักษณะเด่นของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางที่ได้มา วิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมรับลักษณะของหมาเก้าหางกับจิ้งจอกเก้าหางตามการรับรู้ของมนุษย์ผ่านวรรณกรรมพื้นบ้าน

4. สรุปผลการวิเคราะห์รายงานและผลการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของหมาเก้าหางของกลุ่มไท-กระไดกับจิ้งจอกเก้าหางของจีน ที่อยู่ในวรรณกรรมพื้นบ้านต่อการได้รับการยอมรับจากการรับรู้ของมนุษย์ ผู้วิจัยสรุปผล

ตารางที่ 1 ลักษณะของหมาเก้าหางของไทย-กระไดและจิ้งจอกเก้าหางของจีนในวรรณกรรมพื้นบ้าน

ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาลักษณะของหมาเก้าหางของไทย-กระไดและจิ้งจอกเก้าหางของจีนในวรรณกรรมพื้นบ้านได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดทำตารางสรุปเพื่อให้เข้าใจง่าย ดังนี้

ลักษณะ	หมาเก้าหาง		หมาจิ้งจอกเก้าหาง			
	สุพรมโมกษะ หมาเก้าหาง ①	นิทานข้าว ②	ซานไห่จิง ③	อุยเวียชุนชิว ④	เฟิงเสิน เหยียนอ้อ ⑤	สามชาติสามภพ ดอกท้อสิบหลี่ ⑥
เป็นสัตว์ป่า			✓	✓		
เป็นสัตว์เลี้ยง	✓	✓			✓	
เป็นเทพ						✓
เป็นปีศาจ					✓	
แปลงร่างเป็นมนุษย์				✓		✓
สิงร่างมนุษย์					✓	
แต่งงานกับมนุษย์				✓	✓	
ดุร้าย			✓		✓	
ไม่ดุร้าย	✓	✓		✓		✓
ทำร้ายมนุษย์			✓		✓	
กินคน			✓			
ไม่ทำร้ายมนุษย์	✓	✓		✓		✓
ช่วยเหลือมนุษย์	✓	✓		✓		
ชื่อสัตว์	✓	✓		✓		✓
ไม่ชื่อสัตว์ เจ้าเล่ห์			✓		✓	
มีเสน่ห์ ยั่วชวน					✓	
มีฤทธิ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓

① เป็นวรรณกรรมจากคัมภีร์ไบเบิลาน มีฉบับที่จารึกลงในคัมภีร์ไบเบิลานอักษรล้านนา ฉบับอักษรธรรมอีสาน ฉบับอักษรไทลื้อสิบสองปันนา แต่เนื้อเรื่องเหมือนกัน คาดว่าแต่งในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

② เนื่องจากวรรณกรรมที่เกี่ยวกับนิทานข้าวของชาวอีสานกับชาวจ้วงมีชื่อที่ต่างกันหลายชื่อแต่เนื้อหาที่เหมือนกัน ในวรรณกรรมนิทานข้าวของชาวอีสานมีหลายชื่อ ได้แก่ ความกินข้าวหมาเก้าหาง (เปีย วัชรสวัสดิ์, 2547) และข้าวปลาหมาเก้าหาง (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2546) ส่วนวรรณกรรมนิทานข้าวของชาวจ้วงใช้ชื่อว่าแม่ลัดข้าวและหางสุนัข (แม่ลัดข้าวและหางสุนัข, 2507) ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า วรรณกรรมนิทานข้าว

③ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าคัมภีร์ภูษาและห้องทะเล เป็นวรรณกรรมเล่มแรกสุดที่กล่าวถึงจิ้งจอกเก้าหาง บันทึกไว้เมื่อ 221 ปีก่อนคริสตกาล ถือเป็นหนังสือโบราณที่มีอายุเก่าแก่กว่า 2000 ปี ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

④ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าพงศาวดารฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง ถือเป็นหนังสือพงศาวดารที่มีชื่อของประเทศจีน แต่งในปีคริสต์ศักราชที่ 80 ผู้แต่งจ้าวเย่

⑤ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าห้องสิน ถือเป็นวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดที่เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางแต่งในคริสต์ศักราชที่ 1550 ผู้แต่งสวีจิงหลิน

⑥ แต่งในปีคริสต์ศักราชที่ 2009 ถือเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ที่มีชื่อเสียง ผู้แต่งถางซิงจี

จากการศึกษาลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมพื้นบ้าน พบว่า

1. ลักษณะของหมาเก้าหางในสุพรรณโมกขะหมาเก้าหางกับนิทานข้าวมีลักษณะเด่นร่วมกัน 6 ประการคือ เป็นสัตว์เลี้ยง ไม่ดุร้าย ไม่ทำร้ายมนุษย์ ช่วยเหลือมนุษย์ ซื่อสัตย์และมีฤทธิ์

2. ลักษณะเด่นของจิ้งจอกเก้าหางจากวรรณกรรมซานไห่จิง อยู่เวียชุนชิว เฟิงเลินเหยียนอี และสามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่พบว่ามีลักษณะเด่นร่วมกันในวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่อง มีเพียง 1 ประการคือ มีฤทธิ์ นอกจากนี้ยังมีลักษณะเด่นของจิ้งจอกเก้าหางที่แตกต่างกันในวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่อง จำนวน 16 ประการคือ เป็นสัตว์ป่า เป็นสัตว์เลี้ยง เป็นเทพ เป็นปีศาจ แปลงร่างเป็นมนุษย์ สิ่งร่างมนุษย์ แต่งงานกับมนุษย์ ดุร้าย ไม่ดุร้าย ทำร้ายมนุษย์ กินคน ไม่ทำร้ายมนุษย์ ช่วยเหลือมนุษย์ ซื่อสัตย์ ไม่ซื่อสัตย์เจ้าเล่ห์ มีเสน่ห์ ยั่วชวน

3. ลักษณะร่วมของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในทุกวรรณกรรมที่เลือกมาศึกษามี 1 ประการคือมีฤทธิ์

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมรับลักษณะของหมาเก้าหางไท-กะไตกับจิ้งจอกเก้าหางของจีนตามการรับรู้ของมนุษย์ผ่านวรรณกรรมพื้นบ้าน ในส่วนนี้ได้รวบรวมลักษณะที่มีของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางจากในแต่ละวรรณกรรมออกมาแล้วทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญว่าลักษณะใดเป็นลักษณะพึงประสงค์ไม่พึงประสงค์ส่งผลต่อการรับรู้ในด้านการยอมรับของมนุษย์จากนั้นได้นำเอาผลของข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมรับลักษณะของหมาเก้าหางของไทย-กะไดและจิ้งจอกเก้าหางของจีนตามการรับรู้ของมนุษย์ผ่านวรรณกรรมพื้นบ้าน

ประเภท	ลักษณะ	จากในวรรณกรรม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
หมาเก้าหาง	ชื่อสัตว์	สุพรมโมกชะหมาเก้าหาง/นิทานข้าว	✓	
	ไม่ดุร้าย	สุพรมโมกชะหมาเก้าหาง/นิทานข้าว	✓	
	ไม่ทำร้ายมนุษย์	สุพรมโมกชะหมาเก้าหาง/นิทานข้าว	✓	
	เป็นสัตว์เลี้ยง	สุพรมโมกชะหมาเก้าหาง/นิทานข้าว	✓	
	ช่วยเหลือมนุษย์	สุพรมโมกชะหมาเก้าหาง/นิทานข้าว	✓	
	มีฤทธิ์	สุพรมโมกชะหมาเก้าหาง/นิทานข้าว	✓	
	ไม่ชื่อสัตว์ เจ้าเล่ห์	ซานไห่จิง/เฟิงเสินเหยียนอี่		✓
จิ้งจอกเก้าหาง	ชื่อสัตว์	อู่เยวี่ยฺซุนชีว/สามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่	✓	
	ดุร้าย	ซานไห่จิง/เฟิงเสินเหยียนอี่		✓
	ไม่ดุร้าย	อู่เยวี่ยฺซุนชีว/สามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่	✓	
	ทำร้ายมนุษย์	ซานไห่จิง/เฟิงเสินเหยียนอี่		✓
	กินคน	ซานไห่จิง		✓
	ไม่ทำร้ายมนุษย์	อู่เยวี่ยฺซุนชีว/สามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่	✓	
	ช่วยเหลือมนุษย์	อู่เยวี่ยฺซุนชีว	✓	
	เป็นสัตว์ป่า	ซานไห่จิง/อู่เยวี่ยฺซุนชีว		✓
	มีเสน่ห์ช่วยววน	เฟิงเสินเหยียนอี่	✓	
	แปลงร่างเป็นมนุษย์	อู่เยวี่ยฺซุนชีว/สามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่	✓	
	สิงร่างมนุษย์	เฟิงเสินเหยียนอี่		✓
	แต่งงานอยู่กับมนุษย์ ①	อู่เยวี่ยฺซุนชีว/เฟิงเสินเหยียนอี่		✓

ประเภท	ลักษณะ	จากในวรรณกรรม	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
	เป็นปีศาจ	เฟิงเสินเหยียนอ๋		✓
	เป็นเทพ	สามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่	✓	
	เป็นสัตว์เลี้ยง	เฟิงเสินเหยียนอ๋	✓	
	มีฤทธิ์	ซานไห่จิง/อู๋เยวี่ยฺชุนชีว/เฟิงเสินเหยียนอ๋/สามชาติสามภพดอกท้อสิบหลี่	✓	

① ในวรรณกรรมอู๋เยวี่ยฺชุนชีวถึงแม้จะสะท้อนความเชื่อว่าจะจอกเก้าหางเป็นสัตว์นำโชค หากจิ้งจอกเก้าหางอยู่ใกล้จะนำมา ซึ่งโชคลาภ ความโชคดีและตัวละครเอกชายที่เป็นมนุษย์ยินดี และยอมรับที่จะแต่งงานอยู่กับจิ้งจอกเก้าหาง แต่จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเชิงลึกและในการรับรู้ในชีวิตจริงของมนุษย์ไม่ยอมรับต่อลักษณะนี้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า

1. ลักษณะของหมาเก้าหางทั้ง 6 ลักษณะ ได้แก่ ชื่อสัตว์ ไม่ดุร้าย ไม่ทำร้ายมนุษย์ เป็นสัตว์เลี้ยง ช่วยเหลือมนุษย์ มีฤทธิ์เป็นลักษณะที่มนุษย์ยอมรับได้ทั้งหมด

2. ลักษณะของจิ้งจอกเก้าหางใน 17 ลักษณะมี 9 ลักษณะ ได้แก่ ชื่อสัตว์ ไม่ดุร้าย ไม่ทำร้ายมนุษย์ ช่วยเหลือมนุษย์ มีเสน่ห์ช่วยแปลงร่างเป็นมนุษย์ เป็นเทพ มีฤทธิ์ เป็นลักษณะที่การรับรู้ของมนุษย์ยอมรับได้ ส่วนอีก 8 ลักษณะ ได้แก่ ไม่ชื่อสัตว์เจ้าเล่ห์ ดุร้าย ทำร้ายมนุษย์ กินคน เป็นสัตว์ป่า สิ่งร้ายมนุษย์ แต่งงานอยู่กับมนุษย์ เป็นปีศาจเป็นลักษณะที่การรับรู้ของมนุษย์ไม่ยอมรับ

3. การที่จิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมมีลักษณะแปลงร่างเป็นมนุษย์ และสิ่งร้ายมนุษย์มีเสน่ห์ช่วยแปลงร่างให้เห็นถึงการปรับตัวของจิ้งจอกเก้าหางให้สังคมมนุษย์ยอมรับ โดยเฉพาะลักษณะแต่งงานอยู่กับมนุษย์ ซึ่งถือเป็นการข้ามสายพันธุ์แสดงให้เห็นว่าจิ้งจอกเก้าหางไม่เพียงแต่ต้องการให้สังคมมนุษย์ยอมรับเท่านั้น ยังต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ด้วย

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการที่หมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมมีลักษณะที่แตกต่างกันส่วนหนึ่งเกิดจากสถานภาพและบทบาทของหมาและจิ้งจอกในชีวิตจริงมีความต่างกัน ในชีวิตจริงบทบาทของหมามีพฤติกรรมที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์ ช่วยเหลือมนุษย์ทำงานและเป็นสัตว์เลี้ยงส่งผลให้พฤติกรรมของหมาในวรรณกรรมมีลักษณะที่ชื่อสัตว์ไม่ดุร้าย ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และคอยช่วยเหลือมนุษย์ สอดคล้องกับบทความของอุมารินทร์ ตูลารักษ์ (2561) เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์ และสัตว์ในตำนาน ชาวของชาวจังหวัดสองปันนา ประเทศจีนและชาวอีสาน ประเทศไทย พบว่า สัตว์สำคัญที่ช่วยเหลือมนุษย์

ในการนำเมล็ดข้าวมาสู่โลกมนุษย์ในตำนานของชาวจ้างในประเทศจีนและในนิทานของชาวอีสานคือ หมาเก้าหาง นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ อัมพวรรณ สุริยะไชย (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง สุพรมโหมกชะหมาเก้าหางฉบับล้านนา และงานวิจัยจันทิมา อัมฤทธิ์ (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สุพรมโหมกชาสำนวนท้องถิ่นอีสาน พบว่า วรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีเนื้อหาเหมือนกัน โดยเกี่ยวกับหมาเก้าหางซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงคูปัญญา ซึ่งมีลักษณะที่ซื่อสัตย์คอยช่วยเหลือพระโพธิสัตว์ในครั้งที่เสวยชาติเป็นคนยากจน แต่ต่างกันตรงที่การใช้สำนวนล้านนากับอีสานเท่านั้น ส่วนบทบาทของจิ้งจอกในชีวิตจริงเนื่องจากเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่า ต้องช่วยเหลือตัวเองเพื่อเอาชีวิตรอดและไม่ได้ใกล้ชิดกับมนุษย์ส่งผลให้วรรณกรรมเล่มแรกสุดที่กล่าวถึงจิ้งจอกเก้าหางมีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นสัตว์ป่าที่ดุร้ายและกินคนเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจางเสี่ยวหง (2562) ในงานวิจัยเรื่อง ลักษณะเริ่มแรกของจิ้งจอกเก้าหางจากในบทประพันธ์วรรณกรรมโบราณซานไห่จิง พบว่าจิ้งจอกเก้าหางมีลักษณะเป็นสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในภูเขาชิงชิว มีรูปลักษณะอย่างจิ้งจอกมีหางยาวเก้าหาง เสียงร้องเหมือนทารกร้องไห้ มีนิสัยที่ดุร้ายกินคน

2. ในวรรณกรรมที่เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางเล่มต่อๆ มาเกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย จึงส่งผลให้จิ้งจอกเก้าหางมีลักษณะเป็นสัตว์จำแลงเป็นมนุษย์ เป็นปีศาจ เป็นเทพซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด สอดคล้องกับผลงานวิจัย

ของสวีจิ่งถง (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการของลักษณะจิ้งจอกเก้าหางในเอกสารโบราณ ได้ศึกษาถึงเรื่องลักษณะของหมาจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมต้นฉบับซานไห่จิงกับวิวัฒนาการลักษณะของหมาจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมยุคต่อมา พบว่าจากความเชื่อที่เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยและการที่ตัวอักษรที่บันทึกในเอกสารเริ่มเลื่อนกลางทำให้อ่านผิดบวกกับสาเหตุจากอิทธิพลของการเมืองและวัฒนธรรมทำให้ลักษณะของหมาจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมมีทั้งที่เป็นสัญลักษณ์ของทั้งสิ่งดีและหายนะ

3. เลขเก้า ที่ถือเป็นเลขมงคลได้รับการยอมรับจากชาวไทยและชาวจีน แต่การที่หมาและจิ้งจอกมีเก้าหางไม่ได้ทำให้ชีวิตของหมาและจิ้งจอกได้รับการยอมรับลักษณะในแง่ดีจากสังคมมนุษย์เสมอไป การยอมรับเกิดมาจากแนวคิดความเชื่อทางวัฒนธรรมในแต่ละช่วงยุคสมัยของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจางเฉิง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวคิดที่แฝงไว้เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางจากสิ่งนำโชคจนกลายเป็นปีศาจ: กรณีศึกษาในสมัยราชวงศ์ฮั่นและถัง พบว่าแนวคิดความเชื่อทางด้านวัฒนธรรมของจีนโบราณตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถึงมีความเชื่อว่าจิ้งจอกเก้าหางเป็นสัตว์เทพที่คนเคารพบูชา แต่พอลดจากราชวงศ์ถึงกลายเป็นปีศาจซึ่งสะท้อนมาจากแนวคิดความเชื่อที่เปลี่ยนไป

จากลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรม มีผลความเชื่อมโยงเกี่ยวกับบทบาทจริงของหมาและจิ้งจอก และแนวคิดความ

เชื้อของมนุษย์แต่ละยุคสมัยจึงส่งผลให้ลักษณะของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางในแต่ละวรรณกรรมมีลักษณะที่ต่างกัน ส่งผลให้ผลที่ได้เกี่ยวกับการได้รับการยอมรับทางสังคมของหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางวรรณกรรมที่เลือกมาศึกษามีผลลัพธ์ที่แตกต่าง และผลสะท้อนจากวรรณกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าหากต้องการได้รับการยอมรับจากสังคมจะต้องมีจริยธรรม ไม่มีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสังคมมนุษย์ สามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมมนุษย์ และรู้จักปรับพฤติกรรมให้มีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ทางภาครัฐควรให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวกับวรรณกรรมโบราณของไทยจีนเพิ่มมากขึ้น

1.2 ทางภาครัฐควรให้การสนับสนุนในการรวบรวมและจัดทำหนังสือรวมคัมภีร์โบราณไทยจีนที่เกี่ยวกับหมาเก้าหางและจิ้งจอกเก้าหางเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

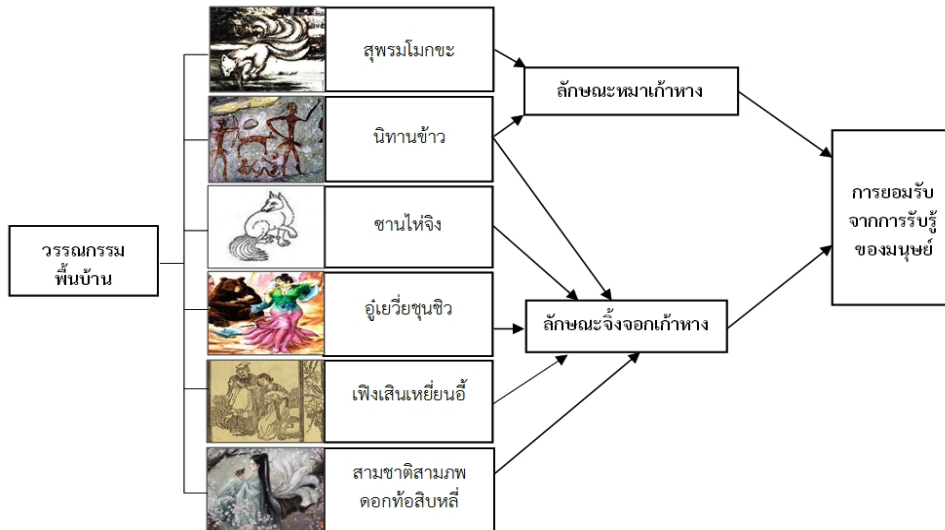
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบวรรณกรรมจิ้งจอกเก้าหางในประเทศจีน ญี่ปุ่น เวียดนาม เกาหลี

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบลักษณะของจิ้งจอกเก้าหางจากสื่อภาพยนตร์โทรทัศน์ในปัจจุบัน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการที่หมาเป็นสัตว์ที่ใกล้ชิดกับมนุษย์ ถือเป็นสัตว์เลี้ยงคอยช่วยมนุษย์มายาวนานส่งผลสะท้อนให้ลักษณะของหมาในวรรณกรรมเป็นลักษณะในแง่ดีไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ส่วนจิ้งจอกเป็นสัตว์ป่า ต้องช่วยเหลือตัวเองอยู่ในป่าทำให้มีนิสัยดุร้าย ส่งผลสะท้อนให้ลักษณะวรรณกรรมเรื่องแรกที่กล่าวถึงจิ้งจอกเก้าหางมีลักษณะที่ดุร้ายเป็นสัตว์ป่า แต่วรรณกรรมเรื่องต่อๆ มาได้สะท้อนให้เห็นว่าการที่จิ้งจอกได้ใกล้ชิดมนุษย์ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมมนุษย์ และไม่มีลักษณะที่ดุร้ายเป็นอันตรายต่อมนุษย์ จิ้งจอกก็ได้รับการยอมรับต่อการรับรู้ของมนุษย์ เช่นเดียวกับหมา

เอกสารอ้างอิง

แก้วผู้. (2523). *ซานไห่จิง*. เชียงไฮ้: บ้านหนังสือโบราณเชียงใหม่.

จันทิมา อัมฤทธิ์. (2530). *การศึกษาเรื่องสุพรมโมกษาสำนวนท้องถิ่นอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จางเฉิง. (2560). แนวคิดที่แฝงไว้เกี่ยวกับจิ้งจอกเก้าหางจากสิ่งนำโชคจนกลายเป็นปีศาจ: กรณีศึกษาในสมัยราชวงศ์ฮั่นและถัง. *วารสารสังคมศาสตร์หุเป่ย์*, 30(6), 125-129.

จางเสี่ยวหง. (2562). ลักษณะเริ่มแรกของจิ้งจอกเก้าหางจากในบทประพันธ์วรรณกรรมโบราณซานไห่จิง. *วารสารวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีเมืองฮาร์บิน*, 29(1), 170-172.

จ้าวจิ่ง. (2555). ลักษณะวิวัฒนาการลักษณะรูปลักษณะของจิ้งจอกเก้าหางในวรรณกรรมโบราณ. *วารสารวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมหนานจิง*, 12(3), 16-19.

เปียา วัชระสวัสดิ์. (2547). *ควายกินข้าวหมาเก้าหาง*. กรุงเทพฯ: มติชน.

เมลิ็ดข้าวและหางสุนัข. (2507). กวางสี: วรรณกรรมและศิลปะกวางสี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

เร็นจื้อเฉิง. (2557). *การศึกษานิทานปีศาจจิ้งจอกโบราณของประเทศจีน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ชานตง: มหาวิทยาลัยชานตง.

- สวีจิ่งถง. (2554). วิวัฒนาการของลักษณะจิ้งจอกเก้าหางในเอกสารโบราณ. *วารสารมหาวิทยาลัยโอเชียนประเทศจีน*, 9(5), 124-128.
- สวีลี่ลี่. (2558). การศึกษาภาพลักษณ์ของสุนัขจิ้งจอกในงานวรรณกรรมคลาสสิกของจีนและญี่ปุ่น. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ฉางชุน: มหาวิทยาลัยจีหลิน.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2546). *ข้าวปลาหมาเก้าหาง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- หลี่เจี้ยนกั๋ว. (2545). *วัฒนธรรมจิ้งจอกจีน*. ปักกิ่ง: วรรณกรรมประชาชน.
- อัมพวรรณ สุริยะไชย. (2546). *การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสุพรหมโมกษะหมาเก้าหาง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุมารินทร์ ตูลารักษ์. (2561). สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์ และสัตว์ในตำนานข้าวของชาวจ้วง สิบสองปันนา ประเทศจีนและชาวอีสานประเทศไทย. *การประชุมวิชาการระดับชาติ, วันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ 2559*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.